

در تاریخ
معاصر ایران،
کاربرد هدفمند
«دیپلماسی
علمی» را به
زمان صدارت
امیرکبیر و تلاش
برای جذب علم
و فناوری های
آن زمان مربوط
می دانند؛ اگرچه با
رفتن امیر، این کار
هم متوقف شد!

است. پیش بینی می شود طی سال های آینده و با افزایش توانمندی علمی کشور این قابلیت بیشتر هم خواهد شد.
۳. علم در دیپلماسی: منظور از این مورد، پیگیری اهداف سیاست خارجی با نگاهی عالمانه و براساس شیوه های به روز در دنیا است. این مورد بیشتر به دستگاه سیاست خارجی برمی گردد و کاربست دانش بشری در این حوزه را مدنظر دارد که کشور ما با تعداد قابل توجه دانش آموختگان روابط بین الملل و دیگر رشته های مرتبط در این خصوص قابلیت فراوانی دارد.

وضعیت دیپلماسی علمی در کشور

دیپلماسی علمی در کشور ما وضعیت دوگانه و متضادی دارد. به این معنا که از سویی دستگاه ها و مقامات عالی کشور اهمیت و ضرورت آن را درک کرده و بر اجرا و توسعه آن در اسناد بالادستی تأکید فراوان کرده اند، که در ادامه به آن اشاره خواهد شد، و از سوی دیگر، مشکلات و معضلات فراوانی در مرحله اجرا و کاربست دستورالعمل ها وجود دارد که دستیابی به اهداف را با چالش جدی مواجه ساخته است.

در اسناد توسعه کشور، مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، نقشه جامع علمی کشور و بیانات مقام معظم رهبری به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر اهمیت و ضرورت این موضوع تأکید شده است. برای نمونه، ماده ۷۴ برنامه ششم توسعه و بند ۲-۲ فصل دوم نقشه جامع علمی کشور بر ضرورت توسعه دیپلماسی علمی تأکید دارند؛ اما در حوزه اجرا و در میان دستگاه های متعدد متولی و مدیران میانی مشاهده می شود که حتی در لزوم چنین اقدامی، معنا و مصادیق آن، تعیین متولی هر اقدام و ضرورت تغییر نگاه امنیتی در این حوزه، سوالات جدی مطرح است.

مشکلات دیپلماسی علمی کشور

ذکر این نکته ضروری است که مطالبی که در ادامه مطرح می شود به معنای نفی تلاش های فراوان صورت گرفته نیست، بلکه با توجه به قابلیت ها و ظرفیت های فراوان کشور در این حوزه، دلایل عدم

استفاده کامل از این توان را مدنظر دارد.

یکی از ابتدایی ترین مشکلات حوزه دیپلماسی علمی کشور آشنا نبودن مدیران اجرایی با معنا و ضرورت های آن برای پیشبرد اهداف تعیین شده در اسناد است. بسیاری از مدیران این حوزه، دیپلماسی علمی را امری غیرضروری، تفننی، هزینه بر و بی فایده می دانند که به سفرهای خارجی تفریحی منجر می شود؛ در حالی که در دنیا از این کار درآمد و فایده کسب می کنند. آشنایی با فواید و منافع این حوزه به آموزش نیازمند است و نباید این موضوع را نادیده گرفت. تجربه بعضی از دانشگاه ها در برگزاری چنین دوره هایی بسیار مفید و درخور استفاده است.